

Program osnovna šola

SPOZNAVANJE OKOLJA

Učni načrt

1. razred: 105 ur
2. razred: 105 ur
3. razred: 105 ur
SKUPAJ: 315 ur

Dvojezična osnovna šola

1. razred: 70 ur
2. razred: 70 ur
3. razred: 87,5 ur
SKUPAJ: 227,5 ur

Osnovna šola z italijanskim učnim jezikom

1. razred: 87,5 ur
2. razred: 70 ur
3. razred: 87,5 ur
SKUPAJ: 245 ur

Program osnovna šola
SPOZNAVANJE OKOLJA
Učni načrt

Predmetna komisija:

mag. **Metoda Kolar**, predsednica
dr. **Dušan Krnel**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
Alenka Velkavrh, Osnovna šola n. h. Maksa Pečarja, Črnuče

Strokovni recenzenti:

dr. **Maja Umek**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
Mateja Petrič, Osnovna šola Vodmat
dr. **Rok Kostanjšek**, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta

Redakcijski popravki:

mag. **Leonida Novak**, Zavod RS za šolstvo
Sandra Mršnik, Zavod RS za šolstvo
mag. **Claudio Battelli**, Zavod RS za šolstvo

Izdala: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo
Za ministrstvo: dr. **Igor Lukšič**
Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila: **Alenka Štrukelj**
Jezikovni pregled: **Nataša Purkat**, Lektor'ca

Ljubljana, 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:5(0.034.2)
37.091.214:3(0.034.2)

KOLAR, Metoda
Učni načrt. Program osnovna šola. Spoznavanje okolja [Elektronski vir] /
predmetna komisija Metoda Kolar, Dušan Krnel, Alenka Velkavrh. - El. knjiga.
- Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2011

Način dostopa (URL):
http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_obvezni/Spoznavanje_okolja_obvezni.pdf

ISBN 978-961-234-972-1 (Zavod RS za šolstvo)
1. Krnel, Dušan
255948800

Posodobljeni učni načrt za predmet spoznavanje okolja v osnovni šoli je pripravila Predmetna komisija za posodabljanje učnega načrta za spoznavanje okolja. Pri posodabljanju je izhajala iz učnega načrta za predmet spoznavanje okolja, določenega na 20. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje leta 1998. Posodobljeni učni načrt je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje določil na 22. seji leta 2008 ter se seznanil z vsebinskimi in redakcijskimi popravki tega učnega načrta na 140. seji 17. februarja 2011.

KAZALO

1	OPREDELITEV PREDMETA	4
2	SPLOŠNI CILJI.....	5
3	OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	6
3.1	Operativni cilji in vsebine prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja	7
4	STANDARDI ZNANJA	18
5	DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	25
5.1	Uresničevanje ciljev predmeta	25
5.2	Individualizacija in diferenciacija	26
5.3	Medpredmetne povezave	27
5.4	Preverjanje in ocenjevanje znanja.....	30

1 OPREDELITEV PREDMETA

Predmet spoznavanje okolja zajema nadaljevanje in usmerjanje spontanega otroškega raziskovanja sveta in odkrivanja prepletenosti ter soodvisnosti v pojavih in procesih v naravnem in družbenem okolju. Predznanje, ki nastaja iz neposrednih izkušenj v okolju ali prek medijev, se pri pouku oblikuje, razširja in pogloblja.

Spoznavanje okolja združuje procese, postopke in vsebine, s katerimi spoznavamo svet, v katerem živimo. Predmet je vir informacij, zajema tudi spoznavanje in utrjevanje poti, kako več izvedeti, kako znanje povezovati in uporabiti. Zato je spoznavanje okolja eden izmed temeljnih nosilcev spoznavnega razvoja v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole. V njem so združene vsebine več znanstvenih področij, tako naravoslovnih in tehničnih (kemija, fizika, biologija, informatika, tehnika in tehnologija) kot družboslovnih (zgodovina, geografija, komunikologija, sociologija, etnologija, ekonomija in politologija). Predmet spoznavanje okolja spodbuja vzgojo in izobraževanje za trajnostni razvoj, saj primerno vključuje medsebojno povezana okoljska, gospodarska in družbena vprašanja. Vsebine predmeta so zasnovane na temeljnih pojmi, ki omogočajo nadgrajevanje v predmetih naravoslovje in tehnika ter družba v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju in v naravoslovnih ter tehničnih in družboslovnih predmetih v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Pestrost vsebin in dejavnosti ter predlaganih metod poučevanja in učenja omogoča integracijo vsebin in smiselno povezovanje z matematiko in slovenščino ter glasbeno, likovno in športno vzgojo. Cilji in vsebine spoznavanja okolja se nadgrajujejo v dnevih dejavnosti.

2 SPLOŠNI CILJI

Splošni cilji predmeta izhajajo iz kompetenc kot kombinacije znanja, spretnosti in odnosov, ki ustrezajo okoliščinam in prispevajo k uspešnemu življenju v družbi znanja. Najpomembnejša splošna cilja predmeta sta razumevanje okolja in razvijanje spoznavnega področja. Uresničujeta se z aktivnim spoznavanjem okolja. V ožjem smislu je to spoznavanje dejstev, oblikovanje pojmov in povezav, kar vodi v znanje in razumevanje ter uporabo znanja o naravnem in družbenem okolju ter v njem. Širše spoznavno področje vključuje razvijanje procesov, sposobnosti in postopkov, ki omogočajo bogatenje izkušenj, njihovo obdelavo in povezovanje za razvoj kompleksnega mišljenja. Cilj predmeta spoznavanje okolja je zato tudi organizacija pouka (ustvarjanje pogojev in priložnosti), ki bo omogočal razvijanje sposobnosti (spretnosti, postopkov): primerjanja, razvrščanja, urejanja, merjenja, zapisovanja podatkov (matematična kompetenca v znanosti in tehnologiji), napovedovanja in sklepanja, eksperimentiranja ter sporočanja (kompetence sporazumevanja v maternem jeziku, digitalna pismenost). Ob tem se razvija odnos do dejstev, strpnost do negotovosti, odprtost za sprejemanje tujih zamisli in občutljivost za dogajanja v naravnem in družbenem okolju. Zlasti ta občutljivost za dogajanja v okolju naj bi se razvila v zavedanje o pomembnosti človekovega premišljenega ravnanja tako v medosebnih kot družbenih odnosih, v razvijanju strpnosti do drugačnih in upoštevanje načela enakosti med spoloma (socialne in državljanske kompetence).

Namen je postaviti temelje za konstruktivno razmišljanje o vsebinah državljanstva, etike, odgovornosti v krajevnem in mednarodnem smislu, demokraciji, pravičnosti, varnosti, človekovih pravicah, kulturni raznovrstnosti, proizvodnji in potrošniških vzorcih. Cilj vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj zajema zavedanje zdajšnjih in prihodnjih okoljskih in družbenih vprašanj človeštva ter s tem povezano ohranjanje naravnega okolja in sonaravno gospodarjenje z njim.

S predlaganimi metodami in oblikami dela se ob spoznavnih ciljih uresničujejo tudi širši cilji pouka v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, med njim zlasti družbeni (komunikacija, odnosi med učenci in učiteljem), motivacijski (radovednost), razvijanje delovnih navad (kako se učiti), moralni (norme v vedenju, reševanje moralnih nasprotij), ustvarjalnost, samopobude (eksperimentiranje, delo z gradivi), gibalni (ročne spretnosti, varnost pri delu) in čustveni cilji (pozitivna samopodoba, odnos do narave).

Splošni cilji in kompetence za vseživljenjsko učenje (sporazumevanje v maternem in tujih jezikih, matematična kompetenca v znanosti in tehnologiji, digitalna pismenost, učenje učenja, socialne in državljanske kompetence, samoiniciativnost in podjetnost, kulturna zavest in izražanje) se med seboj povezujejo, dopolnjujejo in poglobljajo.

3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so izraženi v obveznih in izbirnih znanjih. Obvezna znanja so opredeljena kot znanja, potrebna za splošno izobrazbo ob končanju osnovne šole in so namenjena vsem učencem,¹ zato jih mora učitelj obvezno obravnavati. Izbirna znanja pa opredeljujejo dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učitelj obravnava po svoji presoji glede na zmožnosti in interese učencev. Obvezna znanja so pisana pokončno, izbirna pa *poševno*. Cilji in vsebine so v učnem načrtu za spoznavanje okolja urejeni po vsebinskih sklopih. Vrstni red obravnave ciljev oziroma vsebinskih sklopov v posameznem razredu je avtonomna odločitev učitelja. Zapis operativnih ciljev po razredih je priporočilo o tem, katere cilje bi kazalo doseči v prvem letu, katere v drugem in katere v tretjem. Učitelj sam presodi, ali bo cilje vzgojno-izobraževalnega obdobja uresničeval tako, kot je priporočeno, ali pa upočasnjeno oziroma pospešeno.

¹ V tem učnem načrtu izraz *učenec* velja enakovredno za *učenca* in *učenko*. Enako izraz *učitelj* velja enakovredno za *učitelja* in *učiteljico*.

3.1 Operativni cilji in vsebine prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja

Tematski sklop: ČAS

Učenci:		
1. razred	2. razred	3. razred
<ul style="list-style-type: none"> časovno raziskujejo, opredeljujejo in pojasnjujejo dogodke in spremembe v različnih letnih časih, znajo razlikovati preteklost in sedanjost v svojem življenju in vedo, da je bilo življenje ljudi v preteklosti drugačno, spoznajo vidike življenja ljudi v preteklosti in danes (bivališča, prehrana, obleka, delo, prevoz), spoznajo časovni potek dogodkov, uporabijo nekatere osnovne izraze za opredeljevanje dogodkov, kot so: prej, potem, včeraj, danes, jutri, teden, dnevi v tednu, dan, mesec, letni časi, leto, znajo opisati razliko med dnevom in nočjo, 		
	<ul style="list-style-type: none"> spoznajo koledar, znajo povezati navidezno gibanje Sonca in dnevni čas, 	<ul style="list-style-type: none"> poznajo pomen dediščine, spoznajo in vrednotijo spremembe v svojem kraju na podlagi različnih virov, znajo opisati časovni potek pojavov, znajo deliti dan na ure, ure na minute, znajo meriti kratkotrajne dogodke, <i>poznajo gibanje Lune in lunine mene.</i>
Vsebine:		
Moja preteklost Življenje ljudi v preteklosti Časovni potek in zaporedje dogodkov Teden	Koledar Letni časi Časovni trak Pot in navidezno gibanje Sonca	Zapuščina naših prednikov Deli dneva, ure, minute Ura <i>Luna, lunine mene</i> <i>Nebo in obzorje, glavne smeri neba</i>

Tematski sklop: PROSTOR

Učenci:		
1. razred	2. razred	3. razred
<ul style="list-style-type: none"> spoznajo okolico šole in poti v šolo, uporabijo temeljne pojme v zvezi s pokrajinskimi značilnostmi okolice šole (zadaj, spredaj, levo, desno, zgoraj, spodaj), 	<ul style="list-style-type: none"> spoznajo možnosti za orientacijo v okolju (glede na znane objekte), poznajo značilnosti domačega kraja ali soseske (ustanove), vedo, da so pokrajine po svetu in pri nas različne, spoznajo načine predstavljanja geografskega okolja (peskovnik, zemljevid, globus), 	<ul style="list-style-type: none"> spoznajo vrste naselij, spoznajo življenje in delo na kmetiji po letnih časih, spoznajo tržnico in ponudbo na njej, širijo spoznanja o drugačnih pokrajinah, znajo uporabiti različne vrste skic in zemljevidov, poznajo glavne smeri neba (vzhod, zahod, sever, jug).
Vsebine:		
Orientacija v prostoru Domači kraj	Osnovni geografski pojmi: hrib (hribovje), gora (gorovje), ravnina, dolina, reka, potok, morje, cesta, železnica, obdelovalne površine (polje, njiva, travnik, sadovnjak), gozd, puščava idr.	Naselje (mesto, vas) Domača pokrajina, Slovenija, Evropa, svet, oceani, celine Smeri neba

Tematski sklop: SNOVI

Učenci:		
1. razred	2. razred	3. razred
<ul style="list-style-type: none"> spoznajo lastnosti, po katerih ločimo trde snovi in tekočine, vedo, da obstajajo trde snovi in tekočine, vedo, da so predmeti sestavljeni iz ene ali več snovi, 	<ul style="list-style-type: none"> vedo, da se pri mešanju snovi lahko spreminjajo lastnosti sestavin ali pa ne, znajo opisati in razlikovati snovi ter jih razvrščati po njihovih lastnostih (npr.: plovnost, trdota), znajo pripraviti zmesi in uporabiti postopke za ločevanje zmesi, razlikujejo različna agregatna stanja vode, vedo, da so nekateri pojavi obrnljivi, nekateri pa neobrnjljivi, 	<ul style="list-style-type: none"> spoznajo, kaj vpliva na spreminjanje lastnosti snovi (zrak, sončna svetloba, voda), poznajo spreminjanje lastnosti snovi pri segrevanju, znajo meriti temperaturo, poznajo lastnosti zraka in njegov pomen za dihanje in gorenje,

<ul style="list-style-type: none"> • vedo, da obstajajo snovi z nevarnimi lastnostmi (nevarne snovi: strupene, vnetljive, eksplozivne, jedke, okolju nevarne), • znajo uporabiti različna gradiva (snovi), orodja in obdelovalne postopke ter povezujejo lastnosti gradiv in načine obdelave: preoblikujejo, režejo, spajajo, lepijo, • znajo preoblikovati z gnetenjem, valjanjem, rezanjem, striženjem, • znajo povezati lastnosti gradiv in načine obdelave, 	<ul style="list-style-type: none"> • znajo dokazati, da se pri nekaterih pojavih lahko spremenijo lastnosti snovi, • spoznajo osnovne oznake za nevarne lastnosti snovi, 	<ul style="list-style-type: none"> • razumejo pomen osnovnih oznak za nevarne lastnosti snovi,
<ul style="list-style-type: none"> • znajo slediti načrtu ali shemi delovnega postopka pri izdelavi tehničnega predmeta. 		
<ul style="list-style-type: none"> • znajo se za delo pripraviti in po končanem delu pospraviti, 		
Vsebine		
Predmet in snov Lastnosti predmetov in snovi Osnovne skupine nevarnih snovi Trdne snovi (sipke snovi in snovi v kosu), tekočine Spreminjanje oblike snovi (gradiv) Iz snovi izdelujemo uporabne predmete (letalo, vrtopir (majhen helikopter oziroma propeler), vetrokaz, košarica, papirna kapa, kozarec, glineni lonček idr.) Gradiva, orodja, postopki	Lastnosti snovi Zmesi, ločevanje zmesi Spreminjanje lastnosti snovi pri pojavih (sušenje, bledenje, preperevanje, raztapljanje, rjavenje, gnitje ipd.) Obrnljivi (taljenje, strjevanje) in neobrnljivi pojavi (gorenje) Oznake za nevarne lastnosti snovi	Vplivi na spreminjanje lastnosti snovi Merjenje temperature Načrt izdelave, shema poteka

Tematski sklop: SILE IN GIBANJE

Učenci:		
1. razred	2. razred	3. razred
<ul style="list-style-type: none"> znajo natančno opazovati, opisati in poimenovati lastno gibanje, gibanje živali in igrač, vedo, kaj povzroča spreminjanje gibanja, znajo razstaviti in sestaviti preprosto tehnično igračo, 	<ul style="list-style-type: none"> znajo natančno opazovati, opisati in poimenovati delovanje in gibanje tehničnih naprav in vozil ter njihovih delov, znajo opazovati, opisati in ugotoviti, kako nastajajo sledovi gibanja in kaj jih povzroča, znajo opisati ravnovesje in ločiti stanje ravnovesja od stanja mirovanja, znajo uporabiti nekatere pripomočke za gibanje, 	<ul style="list-style-type: none"> spoznajo, da lahko vplivamo na gibanje (smer, hitrost idr.), ugotavljajo, da gibanje povzročimo s potiskanjem ali vlečenjem in da se gibanje lahko prenaša, spoznajo načine gibanja teles v vodi in zraku ter po različnih trdnih površinah in kaj vpliva na to gibanje.
Vsebine		
Gibanje Spreminjanje gibanja (pospeševanje, zaviranje)	Delovanje in gibanje tehničnih naprav in vozil (škarje, klešče, dežnik, kolo idr.) Sledovi gibanja (sledovi živali, vozil) Prenajanje gibanja Mirovanje (sedenje, stanje, čepenje idr.)	Smer in hitrost gibanja (vrtenje vetrnice, gibanje mlinčka) Vzrok in posledica, učinek Sestavljeno gibanje (del in celota) Potisk in vlek, trenje, vodni in zračni upor

Tematski sklop: POJAVI

Učenci:		
1. razred	2. razred	3. razred
<ul style="list-style-type: none"> znajo spremljati in zapisovati vremenska stanja, znajo primerjati vremenska stanja v različnih letnih časih, znajo oblikovati preprost vremenski koledar, 	<ul style="list-style-type: none"> znajo spremljati in opisovati vremenske pojave in jih povezati s spremembami v naravi, znajo opazovati in opisujejo spreminjanje ter gibanje oblakov, vedo, da je veter premikanje zraka, ter določajo hitrost in smer gibanja vetra, 	<ul style="list-style-type: none"> znajo povezati vremenske pojave z vremenskimi stanji, spoznajo različne padavine in merijo količine padavin (dež, sneg), spoznajo lastnosti svetlobe in pogoje, ki nam omogočajo, da predmete vidimo (predmeti

		oddajajo svetlobo ali so osvetljeni), • spoznajo nastajanje in lastnosti zvoka, • spoznajo čutili za vid in zvok.
Vsebine		
Vremenska stanja (sončno, oblačno, deževno, vetrovno ipd.) Vremenski koledar	Vremenski pojavi (veter, oblaki idr.) Povezovanje vremenskih pojavov (oblaki – padavine, burja – mraz, megla – brezvetrje ipd.) Izdelava vetrnice iz papirja	Vremenski pojavi (padavine) Merjenje padavin Izvor svetlobe, sonce, svetilo (svetilka), potovanje svetlobe, odboj svetlobe, oko Izvor in potovanje zvoka, glasnost, višina, trajanje zvoka, uho

Tematski sklop: ŽIVA BITJA

Učenci:		
1. razred	2. razred	3. razred
<ul style="list-style-type: none"> • prepoznajo, poimenujejo in primerjajo različna živa bitja in okolja, • vedo, da je življenje živih bitij odvisno od drugih bitij in od nežive narave, • znajo poiskati razlike in podobnosti med rastlinami in živalmi, • spoznajo, kaj potrebujejo sami in kaj druga živa bitja za življenje, 	<ul style="list-style-type: none"> • vedo, da živali potrebujejo za življenje zlasti vodo, hrano in zrak, • znajo dokazati, da rastline potrebujejo za življenje zlasti zrak, vodo z rudninskimi snovmi in svetlobo, • vedo, da se živali prehranjujejo z rastlinami, drugimi živalmi ali obojim, • razumejo, da rastline gojimo za hrano (polje in vrt) in da za pridelavo potrebujemo orodja in stroje, • spoznajo, da se ljudje in živali rodijo, rastejo, imajo 	<ul style="list-style-type: none"> • razlikujejo in opišejo živa bitja in okolja, v katerih živijo, ter kako ponavljajoče se spremembe vplivajo nanje (noč – dan, letni časi), • znajo opisati in razlikovati značilna okolja v Sloveniji ter živali in rastlina v njih (park, travnik, gozd, sadovnjak, polje idr.), • vedo, da živa bitja iz okolja nekaj sprejemajo (hrana, zrak, voda), predelujejo in v okolje oddajajo, • spoznajo, da hrana vsebuje snovi, ki so nujne, da se telo giblje, raste in pravilno deluje, ter da živa bitja potrebujejo prostor, v katerem lahko živijo, • znajo utemeljiti, zakaj rastline bolj kot druga živa bitja za življenje potrebujejo tudi svetlobo in vodo z rudninskimi snovmi, • spoznavajo sebe in vedo, kako ljudje živijo,

	<p>potomce, se postarajo in umrejo,</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedo, da se rodimo kot moški ali kot ženske, • spoznajo, da imajo živali potomce, ki navadno izhajajo iz samca in samice, in da so potomci njim podobni, • znajo s poskusi ugotoviti, da mlade rastline lahko zrastejo iz semen, čebulic, gomoljev, potaknjencev, • spoznajo vrt kot življenjsko okolje, 	<p>rastejo, se hranijo, premikajo in uporabljajo svoja čutila,</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedo, kako otrok nastane, se razvija v materi, se rodi in raste ter in kako se razmnožujejo druga živa bitja, • spoznajo, da ljudje živijo dlje kot večina drugih živali, toda vsa živa bitja umrejo in se po smrti razgradijo.
Vsebine		
<p>Živa in neživa narava</p> <p>Okolje in živa bitja</p> <p>Raznovrstnost živega</p> <p>Rastline in živali</p> <p>Pogoji za življenje živali (hrana, voda in rudninske snovi, zrak, prostor)</p> <p>Pogoji za življenje rastlin (svetloba, voda in rudninske snovi)</p>	<p>Straši in mladiči (potomci)</p> <p>Razvoj rastline</p> <p>Vrt</p> <p>Nastanek novega bitja (razmnoževanje, rast, razvoj)</p>	<p>Življenjska okolja</p> <p>Medsebojna odvisnost živih bitij</p> <p>Življenjski krog (rojstvo, rast, razvoj, smrt, razkrajanje)</p>

Tematski sklop: ČLOVEK

Učenci:		
1. razred	2. razred	3. razred
<ul style="list-style-type: none"> • vedo, da jim zdrav način prehranjevanja, telesne vaje in počitek omogočajo rast in razvoj ter da jim pomagajo ohranjati zdravje, • ugotavljajo, da nekatere stvari, ki jih dobijo v telo iz okolja, lahko škodijo, • poznajo pomen redne nege telesa in razumejo vzroke dobrega počutja ob redni telesni vadbi, 	<ul style="list-style-type: none"> • poznajo pomen raznovrstne prehrane in razvijajo družabnost, povezano s prehranjevanjem, 	<ul style="list-style-type: none"> • se seznani s preprečevanjem bolezni, pogostimi boleznimi, zdravljenjem, nego in okrevanjem, • vedo, da nekatere bolezni povzročajo zelo majhna bitja (mikrobi) in da se te lahko razširjajo na ljudi in živali, • vedo, da poznamo nekatere bolezni, za katerimi lahko ljudje zbolijo le enkrat, in da mnoge bolezni lahko preprečujemo z zaščitnim cepljenjem,

<ul style="list-style-type: none"> • poznajo svoje telo in znajo poimenovati zunanje dele telesa, 	<ul style="list-style-type: none"> • poznajo svoje telo in poimenujejo notranje dele telesa 	<ul style="list-style-type: none"> • poznajo svoja čutila, • vedo, kako deluje človeško telo.
Vsebine		
Pogoji za zdravo življenje in rast (prehrana, gibanje, počitek, higiena) Človeško telo (zunanji deli)	Redna telesna vadba Pomen raznovrstne prehrane Človeško telo (okostje, temeljni notranji organi)	Nevarne snovi, ki ogrožajo zdravje, in bolezni Zaščita pred boleznimi Človeško telo (čutila, možgani, delovanje telesa)

Tematski sklop: JAZ

Učenci:		
1. razred	2. razred	3. razred
<ul style="list-style-type: none"> • prepoznajo podobnosti in razlike med ljudmi, • se znajo predstaviti z osnovnimi podatki, • poznajo različne čustvene izraze pri sebi in drugih (veselje, navdušenje, strah, jeza, žalost), • vedo, da čustva vplivajo na vedenje, • spoznajo ustrezna ravnanja pri doživljanju raznih čustev in jih uporabljajo v konkretnih situacijah (igra vlog), 	<ul style="list-style-type: none"> • poznajo obdobja človekovega življenja, • vedo, da so vsako leto starejši in zrelejši, • vedo, kdo je otrok in kdo odrasel, • znajo prepoznati nevarne situacije doma in v prostem času ter se jim izogniti, • razumejo pomen navad, ki jim pomagajo pri učenju, sodelovanju idr., 	<ul style="list-style-type: none"> • doživljajo in spoznajo pomen znanja za kakovost življenja, za lasten in družbeni razvoj, • vedo, da se lahko največ naučijo v šoli (z lastno dejavnostjo, od drugih ljudi, iz knjig, medijev), • spoznajo, da je za uspešno učenje nujno pravilno razporediti čas, • vedo, da se naučimo tudi (dobrih in slabih) navad ter razumejo njihove pomen in posledice, • znajo prositi za pomoč v nevarnih situacijah, • zaznavajo in pripovedujejo o lastnih spremembah navad, ravnanj in obnašanja.
Vsebine		
Človek – posameznik kot enkratno in neponovljivo bitje (Moja) čustva (Moje) socialne spretnosti	Človek se spreminja Nevarne socialne situacije Moje navade	Učenje in lastna prihodnost Kakovost življenja Razporeditev časa

Tematski sklop: SKUPNOSTI

Učenci:		
1. razred	2. razred	3. razred
<ul style="list-style-type: none"> • prepoznajo oblike družinskih skupnosti in razvijajo strpen odnos do njih, • uporabljajo poimenovanja za družinske člane (brat, sestra, starši, stari starši, otrok, sin, hčerka itn.) in razumejo medsebojne sorodstvene povezave med njimi, • poznajo ime šole, ki jo obiskujejo, poznajo imena in priimke učiteljev in vzgojiteljev, ki jih učijo, • poznajo prostore in delavce v šoli, • spoznajo, da so nekateri dnevi v letu posebno pomembni, ker so jim ljudje (kot posamezniki ali v določenem okolju, državi) pripisali poseben pomen in te dneve tako tudi doživljajo, 	<ul style="list-style-type: none"> • razumejo pomen sodelovanja in spoštovanja med družinskimi člani in poznajo pomen delitve dela med družinskimi člani, • opišejo dejavnosti šole in vedo, da ima šola svoj časopis, radio, športno moštvo idr., • znajo poimenovati nekaj praznikov, ki jih praznujemo v Sloveniji (lokalnih in državnih), in jih razlikovati glede na njihovo povezanost s kulturno, versko in državotvorno tradicijo, 	<ul style="list-style-type: none"> • vedo, da so za življenje ljudi v določenem kraju potrebne nekatere ustanove, • spoznajo pestrost praznovanj doma in po svetu (osebna, lokalna, verska, državna, mednarodna praznovanja), • vedo, da so nekateri prazniki povezani z bojem za nekatere pravice, • vedo, da živimo v državi Sloveniji, in poznajo državne simbole, • vedo, da v Sloveniji živijo Slovenci in pripadniki drugih narodov, • vedo, da je Slovenija članica EU, in poznajo sosednje države, • vedo, da Slovenija sodeluje tudi z drugimi državami (gospodarstvo, trgovina idr.), • razumejo pomen denarja, • razumejo nekatere pasti potrošništva, • vedo, da denar dobimo v zamenjavo za opravljeno delo, • razlikujejo med osnovnimi vrednostmi denarja (bankovci, kovanci).

Vsebine		
Različnost družin, družinski člani Šola Organiziranost šole Prazniki doma in po svetu (osebni, lokalni, državni, verski, mednarodni)	Delitev dela v družini	Organiziranost življenja in dela Ustanove Država Slovenija Prebivalci, državljani Slovenije Slovenija v Evropi Denar

Tematski sklop: ODNOSI

Učenci:		
1. razred	2. razred	3. razred
<ul style="list-style-type: none"> spoznajo pomen pravil družbenega življenja (od pravil iz otroških iger, pravil v šoli do pravil družbenega življenja), vedo, zakaj potrebujemo pravila, spoznajo, da ima vsak človek pravice in dolžnosti, ter opišejo razlike med pravicami in dolžnostmi, pojasnijo razliko med morati in smeti, spoznajo pomen dane obljube, vedo, kaj je laž in kaj resnica, spoznajo pomen sporazumevanja in razvijajo sposobnosti za sporazumevanje, vedo, da je treba upoštevati tudi lastne interese in potrebe ter interese in potrebe drugih, 	<ul style="list-style-type: none"> spoznajo, da ljudje, ki živijo ali delajo skupaj, vstopajo v določene medsebojne odnose (ljubezen, spoštovanje, skrb, prijateljstvo, sodelovanje ipd.), ugotavljajo in pozitivno doživljajo, da si tako otroci kot odrasli ne glede na spol svobodno izbiramo različne igre in igrače, vrste športa, zabave, prijatelje in prijateljice, poklic oziroma delo, ugotavljajo, da si lahko ljudje (moški in ženske, deklince in dečki) svobodno izbiramo različne vloge v svojem življenju, spoznajo, da smo ljudje različni, in razumejo 	<ul style="list-style-type: none"> vedo, da moramo ljudje v življenju nekatere dejavnosti nujno početi, nekatere pa zato, ker se tako odločimo in ko se za to odločimo, vedo, kaj je poklic in kaj hobi, kaj delajo oziroma katere poklice opravljajo starši, sorodniki (sosed ali družinski prijatelj), ugotavljajo, da smo ljudje, države, celine med seboj povezani in soodvisni, razumejo nujnost sodelovanja in medsebojne strpnosti med ljudmi, vedo, da vsak človek živi v določeni skupnosti in da nihče ne more živeti sam, vedo, da je prav, da si ljudje med seboj pomagajo v raznih stiskah (nesreča, bolezen,

<ul style="list-style-type: none"> • vedo, da so del razreda, razred pa je skupnost, • poznajo osnovna šolska pravila, • spoznajo in urijo ustrezna ravnanja v različnih družbenih primerih, • prepoznajo različne vrste nasilja (besedno, psihično, fizično) in vedo, kam se obrniti po pomoč, 	<p>različnost,</p> <ul style="list-style-type: none"> • vedo, da morajo biti vsem (ne glede na razlike) dani pogoji, da živimo človeka vredno življenje, • razumejo pomen pripadnosti svoji šoli, 	<p>revščina),</p> <ul style="list-style-type: none"> • razložijo, kaj je solidarnost.
Vsebine		
Pravila družbenega življenja (dolžnosti in pravice posameznika, ustrezna ravnanja) Sporazumevanje med ljudmi Delo in prostochasne dejavnosti	Ljudje v skupnosti z drugimi in drugačnimi	Poklic, hobi Sodelovanje, pomoč, solidarnost (nesreče, bolezni, revščina) Enakost med spoloma
Varnost in nasilje (besedno, psihično, fizično)		

Tematski sklop: PROMET

Učenci:		
1. razred	2. razred	3. razred
<ul style="list-style-type: none"> • opazujejo in spoznajo prometne poti v okolici šole in poznajo varno pot v šolo, • znajo opisati, kaj pomenijo prometni znaki, pomembni za pešce in kolesarje v okolici šole, • poznajo pravila varne hoje (skupinske, ob odrasli osebi, po pločniku, kjer ni pločnika, prečkanje ceste ipd.), • razumejo pomen vidnosti v prometu, v povezavi z ustavljanjem vozila ter nošenjem rumene rutice in uporabo kresničke, • presoajo vedenje sopotnika v različnih prevoznih sredstvih, • vedo, da udeležba v prometu pod vplivom alkohola, mamil in zdravil ogroža vse udeležence v prometu, 	<ul style="list-style-type: none"> • poznajo pomen prometnih znakov, ki jih srečujejo na svoji poti v šolo, in znakov, pomembnih za vedenje pešcev, • poznajo pravila obnašanja v različnih prevoznih sredstvih, • razumejo nevarnosti prometa v različnih vremenskih razmerah, 	<ul style="list-style-type: none"> • razložijo pomen prometnih znakov, pomembnih za vedenje kolesarjev, • poznajo različna prometna sredstva in objekte ter njihovo vlogo v prometu (kolo, motor, avto, avtobus, tovorno vozilo, vlak, letalo, ladja itd.) in okolju, • spoznajo vzroke za potovanja, • vedo, da promet onesnažuje zrak, vodo in prst (če ni nujno, izberemo za pot sredstvo, ki manj onesnažuje, gremo peš, s kolesom, vlakom).

- znajo zgraditi model okolice šole in na njem simulirajo promet in prometne situacije,

Vsebine

Pravila obnašanja v prometu in prevoznih sredstvih
 Varna pot v šolo
 Osnovni prometni znaki v okolici šole
 Pomen vidnosti v prometu v različnih vremenskih razmerah
 Prometna sredstva
Model prometa v okolici šole (gradnja s sestavljanjo)

Prometni znaki za kolesarje
 Vrste prometa (sredstva, vloga)
 Vzroki za potovanja
 Vpliv prometa na okolje

Tematski sklop: OKOLJSKA VZGOJA

Učenci:

1. razred	2. razred	3. razred
<ul style="list-style-type: none"> • znajo opisati, kako sami in drugi vplivajo na naravo, • znajo pojasniti, kako sami dejavno prispevajo k varovanju in ohranjanju naravnega okolja ter k urejanju okolja, v katerem živijo, 	<ul style="list-style-type: none"> • vedo, da so spremembe v okolju včasih za živali ali rastline ugodne, včasih pa škodljive, lahko pa so za nekatere ugodne in za druge škodljive, 	<ul style="list-style-type: none"> • znajo utemeljiti, kako ljudje vplivajo na naravo, • vedo, da ob proizvodnji in v vsakdanjem življenju nastajajo odpadki, • znajo opisati ustrezna ravnanja z odpadki, za varovanje in vzdrževanje okolja, • spoznajo, kako potrošništvo vpliva na okolje, • poznajo glavne onesnaževalce in posledice onesnaženja vode, zraka in tal.
Vsebine		
Okolje, naravno in grajeno okolje Onesnaževanje okolja	Posledice onesnaževanja za živa bitja	Odpadki, ravnanje z odpadki Onesnaževalci vode, tal, zraka Varčevanje z energijo, urejanje okolja

POSTOPKI

Postopki niso samostojni, ampak so smiselno vključeni v vse prej navedene sklope.

1. razred	2. razred	3. razred
OPAZOVANJE		
Učenci: <ul style="list-style-type: none">usmerjeno opazujejo, uporabljajo več čutil, opazovano narišejo ali napišejo; pri opazovanju primerjajo, uporabljajo štetje in merjenje z nestandardnimi in standardnimi enotami.		
RAZVRŠČANJE		
Učenci: <ul style="list-style-type: none">razvrščajo po skupnih lastnostih in razlikah (po enem kriteriju spremenljivk),	<ul style="list-style-type: none">razvrščajo po eni ali dveh spremenljivkah,	<ul style="list-style-type: none">razvrščajo po eni ali dveh spremenljivkah, iz razvrstitev določajo spremenljivko.
UREJANJE		
Učenci: <ul style="list-style-type: none">urejajo po eni spremenljivki,	<ul style="list-style-type: none">urejajo po eni ali dveh spremenljivkah.	
PRIREJANJE		
Učenci: <ul style="list-style-type: none">prirejajo 1 : 1.		
EKSPERIMENTIRANJE		
Učenci: <ul style="list-style-type: none">eksperimentirajo in napovedujejo – operacijsko določajo lastnosti, preverjajo napovedi,		<ul style="list-style-type: none">načrtujejo preprost poskus.
RAVNANJE S PODATKI		
Učenci: <ul style="list-style-type: none">grafično prikažejo in predstavijo ugotovitve opazovanj, raziskav idr.,oblikujejo in izpolnjujejo tabele,	<ul style="list-style-type: none">iz podatkov oblikujejo tabele, iz tabel pa rišejo stolpčne in vrstične prikaze,postavljajo vprašanja, anketirajo, intervjuvajo.	
SKLEPANJE		
Učenci: <ul style="list-style-type: none">preprosto povezujejo dve spremenljivki (čim ..., tem ...), povezujejo vzrok s posledico (zato, ker).		

SPOROČANJE		
Učenci: <ul style="list-style-type: none"> • razvijajo sposobnosti za grafično komuniciranje (uporaba simbolov), • delajo s pisnimi, slikovnimi in grafičnimi viri, 		
	<ul style="list-style-type: none"> • kartirajo, • razlikujejo med dejstvi in stališči, 	<ul style="list-style-type: none"> • razvijajo sposobnosti za grafično komuniciranje (uporaba simbolov, preprosti načrti izdelkov, sheme postopkov), • z IKT sistematično iščejo in uporabljajo primerne vire in literaturo.
<i>Učenci grafično prikažejo in predstavijo ugotovitve opazovanj, raziskav idr.</i>		
Vsebine		
Opazovanje, urejanje, razvrščanje, prirejanje, štetje, merjenje, napovedovanje, povezovanje, sklepanje, skiciranje		
Tabela, časovni trak	Podatki, dejstva, stališča Prikaz s stolpci Zemljevid	Knjižnično informacijsko znanje Načrt, diagram poteka Prikaz z vrsticami

4 STANDARDI ZNANJA

V učnem načrtu so opredeljeni standardi znanja in **minimalni standardi znanja**, ki so zapisani s **poudarjenim tiskom**. Standardi znanja so povezani s temeljnim znanjem, ki naj bi ga učenci dosegli ob koncu prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja. Minimalni standardi znanja opredeljujejo znanja, ki so potrebna za napredovanje v naslednji razred.

ČAS

Učenec:

- ve, da se ljudje in družba skozi čas spreminjajo in da spremembe povzročijo različni dejavniki,
- **meri čas, ustrezno uporablja koledar (dan, teden, mesec, leto)** in časovne izraze (od minute do leta),
- **pozna pomen dediščine**, prepozna različne materialne, pisne in ustne vire informacij, preko katerih pridobiva in širi znanje o preteklosti,
- **zna časovno opredeliti dogodke in pojave**,
- pozna nekaj dejstev in podatkov iz lokalne preteklosti in jih časovno razvršča, časovno zaporedje ponazarja s časovnim trakom,
- opiše navidezno gibanje Sonca.

PROSTOR

Učenec:

- **pozna, bere, skicira in uporablja preproste zemljevide** za orientacijo v pokrajini,
- **se orientira v svojem okolju, v okolici šole, v naravi**,
- **z nekaj stavki opiše značilnosti domače pokrajine in življenje ljudi v tej pokrajini ter spreminjanje okolja**,
- primerja značilnosti domače pokrajine z izbrano pokrajino v Sloveniji ali drugod v svetu,
- opiše različne pokrajine,
- **loči različne tipe naselij**,
- **pozna glavne smeri neba**.

SNOVI

Učenec:

- **pozna nekaj lastnosti teles in snovi ter razlike in podobnosti med njimi**, zna razvrstiti snovi po izbrani lastnosti,

- **prepozna in opiše spreminjanje lastnosti teles in snovi,**
- **pozna osnovne oznake za nevarne lastnosti snovi,**
- **pozna nekatere lastnosti zraka in razume, da brez zraka ni življenja,**
- razišče, oblikuje in gradi preproste tehnične predmete s sestavljankami in gradivi, pozna lastnosti gradiv ter orodij in pripomočke za njihovo obdelavo,
- **izdela preprost tehnični izdelek,**
- organizira delo in delovno mesto, pozna pravila varnega dela,

SILE IN GIBANJA

Učenec:

- razlikuje gibanja teles (smer, hitrost) in sile, ki nanje delujejo,
- **izvede dejavnosti in napoveduje gibanje teles v vodi, zraku in po različnih površinah,**
- **ve, da na gibanje lahko vplivamo.**

POJAVI

Učenci:

- **pozna in opiše vremenska stanja in pojave,**
- **pozna nekaj lastnosti svetlobe** in opiše, kako predmete vidimo,
- **pozna čutilo za vid,**
- **pozna nekaj lastnosti zvoka** ter opiše nastajanje in potovanje zvoka pri preprostih primerih,
- poveže letne čase z vremenskimi pojavi,
- **pozna čutilo za zvok.**

ŽIVA BITJA

Učenec:

- **opiše in zna razložiti, kaj živa bitja potrebujejo za življenje** in katere so osnovne življenjske razmere,
- **ve, da so rastline in živali živa bitja in da živa bitja rastejo, se razmnožujejo in umrejo,**
- poveže in **opiše živa bitja in njihova življenjska okolja,**
- razvrsti živa bitja v skupine po preprostih zunanjih pojavnostih,
- prepozna človeka kot sestavni del narave,
- razume, da so živa bitja zaradi hrane med seboj soodvisna,
- pozna načine razmnoževanja rastlin,
- **opiše, kako ljudje živijo, rastejo, se hranijo, premikajo in uporabljajo čutila,**

- **ve, da se živa bitja po smrti razgradijo,**
- **ve, da živa bitja iz okolja nekaj sprejemajo, predelujejo in v okolje oddajajo.**

ČLOVEK

Učenec:

- **prepozna osnovne dele človeškega telesa,**
- **preizkusi in opiše delovanje čutil,**
- **preprosto pojasni, kako deluje človeško telo,**
- **razume pomen zdravja za človeka in načine ohranjanja zdravja.**

JAZ

Učenec:

- **predstavi razmišljanje o tem, zakaj je znanje pomembno,**
- **zna poiskati vire znanja,**
- **predstavi sebe, svoje bližnje in svoj dom,**
- **prepozna nevarne (naravne in družbene) situacije in ve, kje najde pomoč,** ter kako primerno ravna v situacijah, ki so zanj nevarne,
- **primerno ravna v različnih situacijah.**

SKUPNOSTI

Učenec:

- **pozna delovanje šole,**
- **pozna imena in dejavnosti nekaterih ustanov,**
- **ve, da imajo nekateri dnevi v letu (prazniki) poseben pomen, in pozna poseben pomen različnih praznovanj,**
- **ve, da živi v Sloveniji in da je Slovenija članica EU,**
- **pozna državne simbole Slovenije,**
- **ve, da v Sloveniji živijo Slovenci in pripadniki drugih narodov,**
- **poimenuje in na zemljevidu pokaže države, ki mejijo na Slovenijo,**
- **pozna in razlikuje med osnovnimi vrednostmi denarja,**
- **pozna in razume pasti potrošništva,**
- **pozna različne oblike družin in sorodstvene odnose v ožji in širši družini,**
- **spoštljivo ravna do sebe in drugih.**

ODNOSI

Učenec:

- se ravna po pravilih družbenega življenja,
- **razume pomen dolžnosti in pravic ter ravna skladno z njimi,**
- **pozna razliko med tem, kar moramo in smemo delati (poklic, hobi),**
- **upošteva različnost med ljudmi in enakost med spoloma,**
- poimenuje poklice ljudi v njegovi okolici,
- prepozna nujnost sodelovanja med ljudmi in državami,
- **opiše nujnost sodelovanja med ljudmi in razume, da človek ne more živeti sam,**
- **opiše ustrezno ravnanje v različnih situacijah v družbi in tako tudi ravna,**
- **prepozna različne vrste nasilja in ve, kako in koga prositi za pomoč, če jo potrebuje.**

PROMET

Učenec:

- pozna vlogo prometnih sredstev,
- opiše vzroke za potovanja,
- razume vpliv prometa na okolje,
- **pozna dejavnike varnosti v prometu in se po njih ravna,**
- **pozna pravila za pešce in obnašanje kolesarjev v prometu.**

OKOLJSKA VZGOJA

Učenec:

- **ve, da moramo** grajeno okolje vzdrževati in **varovati naravno okolje,**
- **ve,** kdo skrbi za določena zemljišča in **kako lahko sam prispeva k urejenemu videzu okolice,**
- **zna ustrezno ravnati z odpadki,**
- **pozna nekatere onesnaževalce voda, zraka in tal v svoji okolici.**

POSTOPKI (SPRETNOSTI)

Učenec:

- predlaga, kako kaj odkrijemo, kako izvedemo poskus, napoveduje izid poskusa,
- **opazuje,** primerja, ureja, razvršča **telesa, snovi, živa bitja in pojave,** poišče povezave in sklepa,
- **primerja fotografije, kratka besedila, razlikuje med dejstvi in stališči, podatke zapisuje na različne načine,** uporablja tabele in preproste grafe, predlaga raziskovalna vprašanja,
- naredi preprost vprašalnik, opazovalni list,

- uporablja preproste pripomočke, izvede poskus, opazuje in razlaga opazovanja,
- svoje delo predstavi in poroča.

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

5.1 Uresničevanje ciljev predmeta

Poudarek je na osebnem doživljanju ter upoštevanju izkušenj in zamisli, ki jih učenci oblikujejo v šoli in zunaj nje. Njihove zamisli in izkušnje so lahko izhodišče za načrtovanje pouka, ki bo zamisli razvijal v smeri znanstvenih pojmov. Pouk naj bo organiziran tako, da bodo učenci razvijali svoje zamisli in odkrivali spoznanja ob konkretnih dejavnostih in v kontekstu, ki jim je blizu. Učitelj naj jih spodbuja tudi k ozaveščanju, kako so se nečesa naučili (učenje učenja). S tem se bodo razširila in poglobila njihova spoznanja o procesu učenja.

V 1. razredu so dejavnosti vodene. Učitelj lahko vodi pouk s postavljanjem vprašanj, tako da bodo tudi učenci usvojili postavljanje vprašanj, na katera bodo lahko sami odgovorili s poskusom, raziskavo ali poiskali informacijo v literaturi. Postopoma pa se večja aktivnost učencev tudi pri načrtovanju poskusov in raziskav.

Starosti otrok naj bodo prilagojene tudi učne oblike od skupinskega pouka (vodeno eksperimentiranje ali raziskovanje) do individualnega dela ali dela v parih in skupinah, kjer se znanje prenaša z enega do drugega in ne nastaja le iz lastne izkušnje. Pri naravoslovnih vsebinah je poudarek na raziskovanju. Ob koncu tretjega razreda naj bi učenci že sami znali zasnovati in izvesti raziskavo, omejili naj bi se na eno spremenljivko. Dejavnosti naj vodijo od zamisli do konkretnega rezultata in izdelka. To je lahko zbirka fotografij ali histogram po opravljenih meritvah, seznam novih vprašanj, ki so nastala ob neki dejavnosti, risba po opazovanju in podobno.

Učitelj naj upošteva individualne razlike in naj dejavnosti prilagaja sposobnostim učencev. Pri obravnavi nekaterih družbenih vsebin je pomembna socialna občutljivost učitelja.

Če je le mogoče, naj učenci okolje spoznavajo neposredno: gozd naj spoznavajo v gozdu, kako deluje pošta, naj spoznajo na pošti. Vsebine naj bodo čim bolj aktualne. Učitelj naj izkoristi aktualne dogodke in situacije v razredu ter jih vplete v pouk. Tako bodo učenci lažje povezovali izkušnje, ki nastajajo zunaj šole, s poukom. Pouk jim bo bližji, če bo učitelj vsebine smiselno povezoval, vendar mora biti pri povezovanju jasno, kaj je vodilna vsebina in cilj pouka in kaj je le njen kontekst ali povezovalna vsebina. Za povezovanje so primerne širše – tradicionalne vsebine na primer letni časi ali

prazniki, pri čemer lahko smiselno povezujemo različne cilje z naravoslovnega, družboslovnega in spoznavnega področja.

Živa bitja naj spoznavajo predvsem neposredno v naravi in v gojilnicah, kjer jih trajno gojijo, ali le začasno prinašajo v učilnico in vračajo v naravo. Učenci skrbijo za živa bitja v razredu. Pri skrbi za živali in rastline jim omogočimo čim večjo samostojnost. Živali naj bodo v učilnici le toliko časa, dokler učenci to želijo in lahko skrbijo zanje, potem pa jih nepoškodovane vrnejo v naravo. Pri opazovanju jih navajamo, da varno uporabljajo vsa čutila ter da varno delajo z živimi bitji. Nujen pogoj za delo z živalmi v učilnici je varnost otroka in varnost živali.

Učilnica naj postane učencem zanimiv prostor, opremljen z zbirkami, pripomočki, priročno knjižnico, raziskovalnimi kotički in izdelki ter poročili o delu.

5.2 Individualizacija in diferenciacija

Učencem glede na zmožnosti in druge posebnosti pouk spoznavanja okolja prilagajamo (notranja diferenciacija) tako v fazah načrtovanja, organizacije in izvedbe kot pri preverjanju in ocenjevanju znanja. Pri tem smo še posebej pozorni na specifične skupine in posameznike; vzgojno-izobraževalno delo temelji na konceptih, smernicah in navodilih, sprejetih na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje:

- Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci,²
- Učne težave v osnovni šoli: koncept dela,³
- Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja: navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo,⁴
- Smernice za izobraževanje otrok tujcev v vrtcih in šolah.⁵

² Sprejeto na 25. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 11. 2. 1999.

³ Sprejeto na 106. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 11. 10. 2007.

⁴ Sprejeto na 57. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 17. 4. 2003.

⁵ Sprejeto na 123. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 18. 6. 2009.

5.3 Medpredmetne povezave

Povezovanje učnih predmetov v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju ni le zaželeno, temveč pogosto povsem naravno in spontano. Povezan pouk omogoča celostno obravnavo vsebin, ki tako učencem učinkoviteje približa svet. Medpredmetno povezan pouk pomeni dobro pripravo učencev za vseživljenjsko učenje.

Učni predmet spoznavanje okolja daje za povezovanje potreben vsebinski okvir, v katerega se povezujejo zlasti cilji in vsebine slovenščine in matematike, pri nekaterih ciljih in vsebinah pa tudi športne, likovne in glasbene vzgoje. Povezovanje spoznavanja okolja s slovenščino je neizogibno, saj se cilji obeh predmetov večkrat prepletajo in dopolnjujejo. Pogosto je treba pri pouku spoznavanja okolja le še zavestno povezati cilje obeh predmetov in pouk bo učinkovitejši in zanimivejši. Vsa opazovanja in pozneje opisovanja, iskanja lastnosti, razpravljanje in utemeljevanje pri spoznavanju okolja vodijo tudi k razvoju jezika, opismenjevanja in širjenju besednega zaklada. Za učence pomeni to uporabo jezika v življenjskih situacijah, s katerimi se srečuje.

Podobno je naravno tudi povezovanje naravoslovnih vsebin in kartografije z matematiko. Spoznavni postopki, kot so razvrščanje, urejanje, prirejanje in ravnanje s podatki, so skupni obema predmetoma. Tudi tu lahko spoznavanje okolja ponudi tematski okvir, ki osmisli tako učenje naravoslovja kot matematike.

Medpredmetno povezovanje je prepuščeno učiteljem, ti naj ga izvajajo po svoji presoji, pri tem pa je lahko izhodišče njihovega načrtovanja in izvajanja medpredmetnosti razvijanje postopka ali spretnosti, raziskovalni pristop pri več predmetih, reševanje problemov, uporaba IKT, cilji in vsebina. Povezujejo naj tiste cilje in vsebine predmetov, za katere vedo, da so smiselne in učinkovite. Če vsebine spoznavanja okolja pomenijo tematski okvir za povezovanje, so seveda v ospredju cilji tega predmeta. Šele nato se nanje navezujejo cilji drugih predmetov, ki jih želimo povezati. Tako pouk spoznavanja okolja ne bo zašel iz naravoslovnih ali družboslovnih vidikov in razvodenel v medpredmetni zmešnjavi.

Tabela: Primeri povezav v okviru nekaterih tematskih sklopov

Tematski sklop	Medpredmetna povezava
ČAS	<ul style="list-style-type: none">MAT: merjenje (ocenjevanje, primerjanje in merjenje časa, zapis z mersko enoto in številom (dan, teden, ura, minuta))

	<ul style="list-style-type: none"> • LVZ: ritmično ponavljanje • ŠVZ: ritem, ljudski ples • GVZ: izvajanje (ljudska pesem, ples, glasbila)
PROSTOR	<ul style="list-style-type: none"> • MAT: orientacija (opredelitev predmeta glede na sebe in druge, orientacija na ravnini in v prostoru, branje različnih načrtov) • LVZ: oblikovanje v trirazsežnostnem prostoru – kiparstvo (prostorske predstave), reciklirani materiali; arhitektura (občutek za prostor, orientacija v zunanjem in notranjem prostoru, oblikovanje kotičkov) • ŠVZ: naravne oblike gibanja (orientacija v prostoru), gimnastična abeceda (naprej, nazaj, levo, desno ipd.)
SNOVI	<ul style="list-style-type: none"> • MAT: geometrijska oblika in uporaba geometrijskega orodja (izdelava modelov teles), logika in jezik (razporejanje predmetov, likov, teles in števil po različnih merilih) • LVZ: spoznavanje pripomočkov, delo z različnimi materiali in orodji, skrb za čistočo na delovnem prostoru; oblikovanje v trirazsežnostnem prostoru – arhitektura (uporaba različnih materialov, gradiv) • GVZ: ustvarjenje (izdelava otroških glasbil: vrbova piščal)
SILE IN GIBANJE	<ul style="list-style-type: none"> • ŠVZ: naravne oblike gibanja (položaji telesa in delov telesa), pomen hitrosti in gibljivosti, plavalna abeceda
SKUPNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • MAT: merjenje (uporaba denarnih enot) • SLJ: oblikovanje in razvijanje zavesti o jeziku, narodu in državi, govorno sporazumevanje (voščilo, čestitka) • LVZ: kulturne ustanove – galerije • GVZ: glasbena prireditev • ŠVZ: pohodništvo (skrb za okolje in dediščino)
ODNOSI	<ul style="list-style-type: none"> • SLJ: zmožnost pogovarjanja, vrste pogovorov, opis • ŠVZ: strpnost, prijateljstvo, pozitivni vedenjski vzorci
PROMET	<ul style="list-style-type: none"> • SLJ: branje in pisanje besedilnih vrst (novice o aktualnih dogodkih, seznamih)
OKOLJSKA VZGOJA	<ul style="list-style-type: none"> • SLJ: branje in pisanje besedilnih vrst (novice o aktualnih dogodkih) • LVZ: oblikovanje v trirazsežnostnem prostoru – kiparstvo (reciklirani materiali) • ŠVZ: pohodništvo (skrb za okolje in dediščino), naravovarstveno

	ozaveščanje
POSTOPKI (SPRETNOSTI)	<ul style="list-style-type: none"> • MAT: obdelava podatkov (predstavitev podatkov s preglednico in različnimi prikazi, reševanje problemov z zbiranjem in urejanjem podatkov) • SLJ: govorno nastopanje (poročanje) • LVZ: risanje, skica

Medpredmetno povezovanje vključuje – poleg povezovanja z drugimi predmetnimi področji – tudi teme oziroma vsebine in cilje za trajnostni razvoj, kot so na primer državljanska kultura (čas, skupnosti), IKT, knjižnično informacijsko znanje (čas, skupnosti, odnosi), okoljska vzgoja (prostor, snovi, živa bitja, skupnosti, promet, okoljska vzgoja), vzgoja za zdravje (človek, jaz, okoljska vzgoja), poklicna orientacijo (skupnosti), vzgoja potrošnika (skupnosti), prometna vzgoja (promet, čas) in druge aktualne vsebine (kemijska varnost, vzgoja za strpnost, proti nasilju idr.). Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj:

- vključuje odnos med človekom in naravo ter odnose med ljudmi;
- vodi do razumevanja vsestranske zveze med naravnim, gospodarskim, družbenim in političnim sistemom ter do razumevanja soodvisnosti ljudi, ki živijo v različnih delih sveta;
- skuša dejavno in tvorno reševati zdajšnja in prihodnja okoljska in družbena vprašanja človeka.

V okviru medpredmetnih povezav razvijamo kulturno vzgojo, ki je sestavni del vseh predmetov in temelj za posameznikov ustvarjalni pristop do kulturnega, estetskega, etičnega z namenom bogatenja kulturne zavesti in izražanja. Prispeva k celovitemu razvoju osebnosti vsakega posameznika ter sooblikuje človekovo kulturno zavest in izražanje. Posamezniku omogoča spoznavanje kulture lastnega naroda, njeno razumevanje ter zavedanje o pripadnosti tej kulturi. Spodbuja tudi spoštljiv odnos do drugih kultur in medkulturni dialog.

Poleg učinkovitosti učenja je cilj medpredmetnega povezovanja tudi gospodarnejše ravnanje s časom. Tako pridobljen čas je lahko izkoriščen za obravnavo ali utrjevanje zahtevnejših vsebin tako pri spoznavanju okolja kot pri slovenskem jeziku in matematiki. Za uspešen pouk in doseganje ciljev povezovanja priporočamo, da učitelj k povezovanju pristopi načrtno ter povezovanje predmetov in skupne cilje vnese že v letne priprave. Povezovanje z drugimi predmetnimi področji je lahko tudi del razširjenega osnovnošolskega programa (šola v naravi, interesne dejavnosti idr.).

5.4 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Preverjanje in ocenjevanje naj bo usmerjeno na cilje predmeta in standarde znanja, ki naj bi jih učenci dosegli ob koncu prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja. Operativni cilji predmeta zajemajo in predstavljajo pojme, postopke in stališča, standardi pa so v pomoč učitelju pri ocenjevanju. Načini preverjanja so lahko raznovrstni: učitelj opazuje in posluša učence, ne da bi se vključeval v pogovor, se pogovarja z učenci, hkrati pa jih načrtno opazuje in posluša, pregleduje izdelke učencev (pisni preizkusi znanja, portfolio, poročila, risbe, plakati, praktični izdelki ipd.). Učitelj ocenjuje z opisno oceno, pri čemer z besedami izrazi, kako učenec napreduje glede na opredeljene cilje in standarde v učnih načrtih. Ocenjujejo se učenčevi ustni odgovori ter pisni, tehnični, praktični in drugi izdelki, projektno delo, nastopi učencev in druge dejavnosti. V začetku vzgojno-izobraževalnega obdobja prevladujejo ustno preverjanje in ocenjevanje ter preverjanje in ocenjevanje praktičnih, tehničnih in drugih dejavnosti. Pri ocenjevanju spretnosti (zaznavanje, merjenje, primerjanje, razvrščanje, sklepanje) opredeljuje kakovost znanja stopnja pravilnosti (npr. sistematičnost, pravilnost, natančnost, ustreznost). Pri ocenjevanju izhajamo iz opredelitve, kaj naj bi se učenci naučili oziroma naj bi znali, zmogli narediti, obvladali (količina znanja) po končani obravnavi učnega sklopa in kako dobro (kakovost naravoslovnega znanja, postopkov, spretnosti, kar se opredeli z ustreznimi kriteriji). Ob končanem obdobju učenja in vseh oblikah preverjanja je treba ugotoviti kakovost in količino usvojenega znanja posameznega učenca. Za te namene je treba oblikovati take naloge oziroma dejavnosti, pri katerih bo učenec pokazal svoje znanje in spretnosti.

Čeprav stališč učencev do fizičnega in družbenega okolja ne ocenjujemo, je tovrstno poučevanje in razvoj v smeri premišljenega in odgovornega ravnanja nadvse pomembno. Potrebno je kontinuirano opazovanje in spremljanje napredka učencev v oddelku, kar se izrazi v kakovostni povratni informaciji. V podporo optimalnemu razvoju znanja, spretnosti in veščin predlagamo spremljanje, preverjanje naslednjih področij:

- opazovanj: kako natančno opazuje ter spretno in domišljeno opisuje;
- dejavnosti: kako uspešen je pri dejavnostih razvrščanja, urejanja, merjenja, iskanja lastnosti, podobnosti in razlik ter pri preprostih poskusih in raziskavah, kako spreten je pri uporabi pripomočkov, organizaciji dela in sodelovanju v skupini, kako uspešen je pri iskanju podatkov po virih;
- predlogov in rešitev: ustreznost predlaganih rešitev in kako izvirne so te rešitve;
- izdelkov: koliko izdelek ustreza cilju naloge, kakšna je izvedba (sem spada tudi sprotno vrednotenje delovnih listov in drugih pisnih izdelkov).

Razvijamo in spremljamo tudi razvoj stališč (pozitiven odnos do narave, strpnost do drugačnosti ipd.), vendar v nasprotju z drugimi sestavinami naravoslovne pismenosti teh ne ocenjujejo. Razvijamo in spremljamo pa tudi sporazumevanje (kako sodeluje v pogovoru in razpravi, kako utemeljuje svoja stališča, kako pozorno posluša sogovornika). Ne ocenjujemo niti socialnih spretnosti, ki se jih razvija in spremlja pri pouku spoznavanja okolja, na primer poslušanja, reševanja sporov, iskanja soglasja, upoštevanja drugih, nudenja in sprejemanja medsebojne pomoči.